

شیراز در بحران

اهانت به آیت‌الله دستغیب را محکوم می‌کنم!

عبدالله شهبازی

توهین هدفمند به حضرت آیت‌الله حاج سید علی محمد دستغیب و تهاجم به ساحت مقدس مرجعیت شیعه را محکوم می‌کنم و خواستار پایان یافتن سریع تحرکات کانون‌های مشکوک و فتنه‌گر برای ایجاد آشوب و سرکوب سازمان یافته در شهر شیراز و استان فارس هستم.

شیراز در وضع بحرانی است. در پی مواضع آیت‌الله سید علی محمد دستغیب در اجلاس اخیر مجلس خبرگان رهبری، و پیش و پس از آن، در هفته گذشته تهاجمی شدید علیه وی در شیراز آغاز شده. این تهاجم با سخنان حجت‌الاسلام ایمانی، امام جمعه جدید شیراز،^۱ و تهیه طوماری با نام «نخبگان فارس»، که امضای گروهی از ائمه جمعه و مدیران و کارشناسان دولتی در آن درج شده،^۲ و سرانجام در چهارشنبه ۱۵ مهر با صدور اطلاعیه شیخ محی‌الدین حائری شیرازی، امام جمعه سابق شیراز که اکنون در قم ساکن است،^۳ و سخنان محمدباقر ولدان به اوج رسید. ولدان طلبه‌ای جوان است که در سال گذشته رئیس شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه استان‌های فارس و کهگیلویه و بویراحمد شد. ولدان گفت: «شاید صانعی و دستغیب دچار اختلال روحی و روانی شده‌اند»، «باید صانعی و دستغیب را احضار و از آنان امتحان علمی گرفت»، «بعضی با ناچیز علم‌هایی که دارند هیاهو به راه انداخته‌اند»، «باید این ننگ را از چهره شیعه پاک کرد و با صانعی و دستغیب برخورد کرد». روزنامه سبحان، به مدیرمسئولی محمدعلی حیاتی نماینده لامرد در مجلس شورای اسلامی، این جملات را با حروف درشت در صفحه اول درج کرد. مضمون پیام حائری، که هم‌زمان با انتشار طومار «نخبگان فارس» صادر شد، دعوت به برخورد با آیت‌الله دستغیب است. حائری نوشته:

می‌گویند چرا نخبگان فارس چنین بی‌انیه‌ای نوشتند. نخبگان فارس کارت خود را نشان دادند و اگر نشان نمی‌دادند مؤاخذه می‌شدند. نشان دادند تا طرف مقابل از توهم خارج شود. آن‌ها که نشان ندادند به طرف مقابل دشمنی کرده‌اند و باید پاسخگو باشند.

در مقابل، تعدادی از هواداران آیت‌الله دستغیب، علی‌رغم بی‌انیه دفتر ایشان مبنی بر عدم تجمع،^۴ دیشب، پنجشنبه ۱۶ مهر، در مسجد قبا (آتشی‌های سابق) در نزدیکی حرم حضرت شاهچراغ (س)، برادر بزرگ امام رضا (ع)، اجتماع کردند. گروهی نیز در مسجد نو، محل فعلی برگزاری نماز جمعه، جمع شدند تا در زمان سخنرانی آیت‌الله دستغیب به اجتماع فوق حمله کنند. آیت‌الله دستغیب، برای جلوگیری از درگیری، که می‌توانست فرجامی خونین داشته باشد، در تجمع هواداران خود حضور نیافت. هم‌اکنون شهر در التهاب است.

خاندان دستغیب

خاندان دستغیب از خاندان‌های معتبر شیراز است که در پنج سده اخیر محبوبیت فراوان داشته. این خاندان از دوره صفویه علما و حکما و شعرا و قضات و رجال سیاسی فراوانی به شهر شیراز تقدیم کرده. در زمان صفویه، علمای این خاندان، مانند میرزا صادق و پدرش، قاضی‌القضات شیراز بودند. میرزا صادق پسرعموی میرزا نظام دستغیب است. میرزا نظام از شعرای شیراز بود که در جوانی، سی سالگی، در گذشت (۱۰۳۹ ق.) و در حافظیه مدفون شد. دیوانش بالغ بر سه هزار بیت است. هم‌زمان، میرزا جعفر دستغیب، متولی امام‌زاده میرمحمد (س)، برادر امام رضا (ع)، بود.

1. <http://ravayat.ir/shownews.asp?c=0&id=5177>

2. <http://ravayat.ir/shownews.asp?c=0&id=5253>

3. <http://www.haerishirazi.ir/shownews.asp?id=572>

4. http://www.dastgheib.ir/index.php?option=com_content&task=view&id=595&Itemid=55

میرزا طاهر نصرآبادی اصفهانی می‌نویسد:

آبای ایشان به غیرفضیلت حالتی داشته‌اند که اولیا را دست دهد... شهرت ایشان به دست غیب سبب آن است که شخصی از عناد شجره‌ای از او طلبیده، از غیب دستی پیدا شده، شجره ایشان را آورد.^۵

آن «حالت» معنوی، که صاحب تذکره نصرآبادی بدان توجه کرده، در آیت‌الله سید عبدالحسین دستغیب، نخستین امام جمعه شیراز پس از انقلاب، عیان بود. آیت‌الله شهید دستغیب از جوانی امامت جماعت مسجد جامع عتیق، کهن‌ترین مسجد شیراز در مجاورت حرم شاهچراغ (س)، را به دست داشت و دعای کمیل ایشان همواره جمعیت فراوانی را جلب می‌کرد.

میزان محبوبیت خاندان دستغیب را از آراء آنان در انتخابات فارس و شیراز می‌توان دریافت. در انتخابات دوره چهارم مجلس خبرگان رهبری (۲۴ آذر ۱۳۸۵) ترتیب آراء چنین بود: سید علی اصغر دستغیب ۱۱۸۱۷۸۳ رأی، سید علی محمد دستغیب ۸۸۳۹۱۸ رأی، احمد بهشتی ۵۸۳۴۸۶ رأی، محمد صادق (محمی‌الدین) حائری شیرازی ۴۷۸۸۸۷ رأی، اسدالله ایمانی ۴۵۳۲۲۲ رأی. کل آراء استان فارس یک میلیون و ۹۲۸ هزار و ۸۵۶ رأی گزارش شده بود.^۶ در انتخابات هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی (۲۴ اسفند ۱۳۸۶) دو تن از اعضای خاندان دستغیب به مجلس راه یافتند: دکتر سید احمدرضا دستغیب پسر آیت‌الله سید علی اصغر دستغیب (نماینده اول شیراز) و مهندس سید احمدرضا دستغیب.

سید علی محمد دستغیب، از نوادگان میرزا هدایت‌الله دستغیب مجتهد شیرازی، عالم نامدار فارس در دوره قاجاریه، و خواهرزاده آیت‌الله سید عبدالحسین دستغیب (شهید محراب)، است. او در سال ۱۳۴۹ به دستور آیت‌الله سید عبدالحسین دستغیب، در فضایی به شدت امنیتی که هیچ یک از روحانیون حاضر در مجلس جرئت قرائت یا حتی تأیید اعلامیه حمایت از مرجعیت امام خمینی را نداشتند، این اعلامیه را در مجلس ختم آیت‌الله حکیم در مسجد نو شیراز (۱۳۴۹) قرائت نمود و از آن پس دورانی طولانی در زندان و تبعید به سر برد. مشروح ماجرای فوق را در رساله «زمین و انباشت ثروت: تکوین لیگارشوی جدید در ایران امروز» شرح داده‌ام.^۷

آیت‌الله سید علی محمد دستغیب در سه دهه پس از انقلاب بیش از یک‌هزار طلبه برجسته تربیت نمود و هم اکنون ۶۵۰ الی ۷۰۰ طلبه در کلاس‌های حوزه علمیه وی حضور دارند. مسجد قبا محل حضور و پرورش نیروهای انقلابی کثیری بوده است. بیش از هفتصد تن از فعالین مسجد قبا در دوران جنگ با تجاوز حکومت صدام به شهادت رسیدند که بسیاری‌شان از فرماندهان و سرداران فارس در جنگ و حدود هفتاد تن روحانی بودند.

خاندان حائری شیرازی

محمی‌الدین حائری شیرازی از خاندان‌های روحانی قدیمی و شناخته شده فارس، مانند دستغیب و محلاتی و فالی و آیت‌اللهی و غیره، نیست. پدر وی، شیخ عبدالحسین حائری، روحانی گمنامی در شیراز بود. پدر شیخ عبدالحسین فردی است به نام محمدطاهر که گویا در کربلا زندگی می‌کرد. محمدطاهر به شیراز مهاجرت کرد و از یکی از خاندان‌های تاجر شیراز، موسوم به نمازی، زن گرفت. خانواده فوق در دوران رضا شاه نام خانوادگی «حائری»^۸ را برگزید.^۹

در دوران پهلوی، شیخ صدرالدین حائری شیرازی (۱۳۰۹-۱۳۸۳) امام جماعت مسجد سپهسالار (امام خمینی

۵. محمدطاهر نصرآبادی، تذکره نصرآبادی: تذکره الشعرا، با مقدمه و تصحیح و تعلیقات محسن ناجی نصرآبادی، تهران: انتشارات اساطیر، چاپ اول، ۱۳۷۸، ج ۱، صص ۲۶۸، ۳۸۳-۳۸۵.

6. <http://www.magiran.com/npview.asp?ID=1297550>

7. <http://www.shahbazi.org/Oligarchy26.htm#Dastgheib>

۸. نام دیگر کربلا، یا مکان مرقد امام حسین (ع)، «حائری» است. نام «حائری» از حیره، شهر باستانی کلدانی، منشاء گرفته که در همین مکان واقع بود. کسانی که در کربلا متوطن بودند گاه نام خانوادگی حائری را برمی‌گزیدند مانند آیت‌الله شیخ عبدالکریم حائری یزدی. آیت‌الله حائری یزدی در روستای مهرگرد، واقع در میبد یزد، به دنیا آمد و پس از تحصیل در اردکان و یزد در هیجده سالگی به عتبات رفت و مدتی در کربلا و سپس سامرا ادامه تحصیل داد.

۹. گفتگوی آیت‌الله محمی‌الدین حائری شیرازی با کیهان فرهنگی، سال بیستم، شماره ۲۰۷، دی ۱۳۸۲، ص ۶.

کنونی) در شیراز، واقع در فلکه شهرداری نزدیک به بازار وکیل، بود که زیر نظر اوقاف اداره می‌شد. در زمان قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ شیخ صدرالدین حائری چهره‌ای سرشناس نبود و در فهرست کسانی که به عنوان محرک اصلی دستگیر و به تهران اعزام شدند جای نداشت. روحانیون و فعالین سرشناس شیراز که در جریان حمله شبانه ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ دستگیر و با هوایم‌های داکوتای ارتشی به تهران اعزام شدند عبارت‌اند از آیت‌الله شیخ بهاء‌الدین محلاتی و پسرش شیخ مجدالدین محلاتی، جلال‌الدین آیت‌الله‌زاده (برادر آیت‌الله محلاتی)، آیت‌الله سید عبدالحسین دستغیب و پسرش سید هاشم دستغیب، و سید مجدالدین مصباحی. در آن زمان، مصباحی سرشناس‌ترین واعظ شهر در حمایت از نهضت امام خمینی بود.^{۱۰} صدرالدین حائری، مانند بسیاری از روحانیون شیراز، از اوائل سال ۱۳۴۲ در نهضت امام خمینی فعال شد و این امر به برکناری وی از امامت مسجد سپهسالار و خانه‌نشینی‌اش انجامید. شیخ محمد صادق (م‌حی‌الدین) حائری (متولد اسفند ۱۳۱۵)، برادر کوچک، تا سال ۱۳۴۸ در فعالیت‌های سیاسی حضور نداشت. او در این سال، به دعوت رجعلی طاهری و دیگران و تشویق برادر بزرگش، سخنرانی در زمینه مباحث اخلاقی در جلسات هفتگی مسجد شمشیرگرها را پذیرفت ولی به دلیل حضور جوانان انقلابی در جلسات فوق در دستگیری گسترده سال ۱۳۵۲ وی نیز دستگیر و قریب به یک سال زندانی بود. از آن پس، م‌حی‌الدین حائری شیرازی از هر گونه تحرکی که شائبه فعالیت سیاسی داشته باشد کناره گرفت و در قم ساکن شد. وی در حوادث سال‌های ۱۳۵۶-۱۳۵۷ نیز در شیراز حضور نداشت. در زمان پیروزی انقلاب اسلامی ایران (۱۳۵۷) آیت‌الله شیخ بهاء‌الدین محلاتی و آیت‌الله سید عبدالحسین دستغیب علمای درجه اول فارس بودند.

شیخ م‌حی‌الدین حائری شیرازی اندکی پس از شهادت آیت‌الله سید عبدالحسین دستغیب (۲۰ آذر ۱۳۶۰)، از ۱۰ دی ۱۳۶۰ تا اوائل بهمن ۱۳۸۷، حدود بیست و هفت سال، ابتدا امام جمعه شیراز و پس از شهادت آیت‌الله ربانی شیرازی (۱۷ اسفند ۱۳۶۰) نماینده ولی فقیه در فارس نیز بود. او در این دوره طولانی اقتدار فراوان کسب کرد و شبکه‌ای خانوادگی از مدیران را در فارس پایه‌گذاری نمود. حائری شیرازی به تأسیس حوزه علمیه و پرورش طلاب و نخبگان اقدام نکرد و پیش‌تر اوقات خود را مصروف به طرح «فلاحت در فراغت» نمود. مؤسسه فوق و شرکت‌های اقماری آن بخش عمده اراضی مرغوب دولتی و حتی خصوصی و مراتع عشایر را در اطراف شیراز به قطعات کوچک تفکیک کرده و فروختند.

اقدامات حائری شیرازی در طول بیست و هفت سال اقتدارش در فارس او را در میان مردم به شدت منزوی کرد تا بدان‌جا که در انتخابات سومین دوره مجلس خبرگان رهبری (اول آبان ۱۳۷۷) قادر به کسب رأی نشد. در انتخابات فوق افراد زیر نمایندگان فارس در مجلس خبرگان بودند: سید علی‌اصغر دستغیب با ۹۱۳۵۵۹ هزار رأی، سید علی‌محمد دستغیب با ۸۰۵۲۶۲ رأی، احمد بهشتی با ۵۶۴۷۸۶ رأی، سید محمدحسین ارسنجان‌ی با ۴۱۶۸۷۵ رأی و اسدالله ایمانی با ۴۰۸۱۵۰ رأی.^{۱۱}

پیشینه ماجرا

در سال‌های پس از انقلاب، این نخستین بار نیست که شهر شیراز به تنش کشیده می‌شود. در سال ۱۳۶۴، در اوائل امامت جمعه حائری در شیراز که وی فاقد اقتدار کافی در ساختار حکومتی بود، حوادثی مشابه رخ داد. در شب قدر (خرداد) ۱۳۶۴ سید احمد پیشوا (متوفی ۲۴ بهمن ۱۳۸۴ در ۷۴ سالگی)، امام جماعت مسجد نو، سخنانی بیان کرد که به آشوب در شهر انجامید. حائری از پیشوا حمایت کرد و بیت آیت‌الله شهید سید عبدالحسین دستغیب علیه او موضع گرفت. امام خمینی برای آرام کردن آشوب پیام فرستاد و شیخ احمد جنتی را به شیراز اعزام نمود. آیت‌الله علی اکبر هاشمی رفسنجانی در یادداشت‌های یکشنبه ۱۶ تیر ۱۳۶۴ می‌نویسد:

نمایندگان شیراز آمدند و گزارشی از حوادث اخیر شیراز را دادند که حزب‌الله علیه آقای حائری شیرازی امام جمعه اقداماتی کرده‌اند به خاطر حمایت او از پیشوا که علیه انقلاب مطالبی گفته و منجر به دخالت امام و

۱۰. بنگرید به اسناد مندرج در: نفس مطمئنه، باران امام به روایت اسناد ساواک، شهید آیت‌الله سید عبدالحسین دستغیب، تهران: مرکز بررسی اسناد تاریخی وزارت اطلاعات، ۱۳۷۸.

۱۱. <http://yas58.parsiblog.com/-125928.htm>

